

ÚKOL 8

CVIČENÍ Z ANALÝZY DAT SOCIOLOGICKÉHO VÝZKUMU

Jméno a příjmení:

Imatrik. ročník:

1.

V datech EVS ČR 1999 zjistěte, zdali existuje vztah mezi preferencí svobody, či rovnosti (proměnná q52) a levopravou orientací (trichotomizovaná proměnná l-p). Příklad řešte prostřednictvím CROSSTABS. Před výpočtem rekodejte proměnnou q52 tak, aby nová stupnice zněla: 1.

preferance svobody, 2. ani svoboda, ani rovnost, 3. preference rovnosti.

Po zjištění vztahu otestujte, co se s ním stane, když zavedete třetí proměnnou, a to věk (trichotomizovanou proměnnou VEK-KAT3).

Řešení:

Transform – Recode – Into different variable...

Analyze – Crosstabs... Statistics: Correlations (jde použít i jiné korelační koeficienty pro ordinální proměnné)

L_P lev. x prav. kateg. (q53) * Q52REC svoboda, nebo rovnost Crosstabulation

			Q52REC svoboda, nebo rovnost			Total
			1 svoboda	2 ani, ani	3 rovnost	
L_P lev. x prav. kateg. (q53)	1 levice	Count	89	22	128	239
		Row %	37,2%	9,2%	53,6%	100,0%
	2 střed	Count	567	69	349	985
		Row %	57,6%	7,0%	35,4%	100,0%
	3 prav	Count	375	16	109	500
		Row %	75,0%	3,2%	21,8%	100,0%
Total	Count	1031	107	586	1724	
	Row %	59,8%	6,2%	34,0%	100,0%	

Symmetric Measures

		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig. ^c
Interval by Interval	Pearson's R	-,232	,023	-9,889	,000 ^c
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	-,234	,023	-9,976	,000 ^c
N of Valid Cases		1724			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

c. Based on normal approximation.

Korelace -0,23, pravice má tendenci preferovat svobodu. Po zavedení věku se tento obraz trochu změní (viz tabulky níže):

Analyze – Descriptive statistics - Crosstabs ... Layer 1= vek_kat3

Korelace byla ve srovnání s bivariačním koeficientem nízká v mladé věkové skupině (což je dáno tím, že v této skupině nejsou rozdíly v názorech na svobodu), byla přibližně stejně vysoká ve střední věkové skupině a zvýšila se ve skupině nejstarší. Tam fungovalo vše, jak má.

L_P lev. x prav. kateg. (q53) * Q52REC svoboda, nebo rovnost * VEK_KAT1 Vekové kategorie Crosstabulation

VEK_KAT1 Vekové kategorie				Q52REC svoboda, nebo rovnost			Total
				1 svoboda	2 ani, ani	3 rovnost	
1 18-29	L_P lev. x prav. kateg. (q53)	1 levice	Count	14	4	9	27
			Row %	51,9%	14,8%	33,3%	100,0%
	2 střed	Count	166	15	59	240	
		Row %	69,2%	6,3%	24,6%	100,0%	
	3 prav	Count	85	3	31	119	
		Row %	71,4%	2,5%	26,1%	100,0%	
Total			Count	265	22	99	386
			Row %	68,7%	5,7%	25,6%	100,0%
2 30-49	L_P lev. x prav. kateg. (q53)	1 levice	Count	27	4	26	57
			Row %	47,4%	7,0%	45,6%	100,0%
	2 střed	Count	224	31	124	379	
		Row %	59,1%	8,2%	32,7%	100,0%	
	3 prav	Count	145	6	32	183	
		Row %	79,2%	3,3%	17,5%	100,0%	
Total			Count	396	41	182	619
			Row %	64,0%	6,6%	29,4%	100,0%
3 50+	L_P lev. x prav. kateg. (q53)	1 levice	Count	47	13	93	153
			Row %	30,7%	8,5%	60,8%	100,0%
	2 střed	Count	176	23	166	365	
		Row %	48,2%	6,3%	45,5%	100,0%	
	3 prav	Count	145	7	44	196	
		Row %	74,0%	3,6%	22,4%	100,0%	
Total			Count	368	43	303	714
			Row %	51,5%	6,0%	42,4%	100,0%

Symmetric Measures

VEK_KAT1 Vekové			Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
1 18-29	Interval by Interval	Pearson's R	-,050	,052	-,972	,332 ^c
	Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	-,055	,052	-1,083	,279 ^c
	N of Valid Cases			386		
2 30-49	Interval by Interval	Pearson's R	-,208	,038	-5,288	,000 ^c
	Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	-,214	,038	-5,431	,000 ^c
	N of Valid Cases			619		
3 50+	Interval by Interval	Pearson's R	-,298	,034	-8,333	,000 ^c
	Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	-,300	,034	-8,406	,000 ^c
	N of Valid Cases			714		

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

c. Based on normal approximation.

Zkontrolujte, zdali stejné výsledky přinese také kontrola přes parciální koeficient. U proměnných věk a levice-pravice použijte nekategorizované proměnné – vek a q53. Pokud vyšly výsledky jinak, pokuste se zdůvodnit, proč tomu tak je.

Analyze – Correlate – Partial – Variables: q52rec, q53. Controlling for: vek

Options: Zero-order correlations

PARTIAL CORRELATION COEFFICIENTS - - -

Zero Order Partial

	Q53	Q52REC	VEK
Q53	1,0000		
Q52REC	-,2576**	1,0000	
VEK	-,1359**	,1535**	1,0000

PARTIAL CORRELATION COEFFICIENTS - - -

Controlling for.. VEK

	Q53	Q52REC
Q53	1,0000	
Q52REC	-,2418**	1,0000

Výsledky zde vyšly tak, že věk nemá na původní vztah žádný vliv. Tento odlišný výsledek je dán tím, že:

1. Proměnná q52rec není vhodná do výpočtu parciální korelace, protože není intervalová
2. nepracujeme zde s kategorizovanými znaky, ale s původními škálami.

Napadá Vás, kolegové, ještě další příčina?

3.

Zjistěte, jaká je korelace mezi názorem na minulý politický systém (proměnná q61) a na hodnocení současného systému (q60). Je tento vztah ovlivněn levo-pravou politickou orientací respondenta (q53)? Pokud ano, jaký model pro vliv této proměnné platí: zdánlivá korelace, intervenující proměnná, nebo upravený vztah?

Řešení:

Analyze-Correlate-Bivariate-Pearson

Correlations

		Systém řízení naší země funguje:	Pol. systém za komunistického režimu
Systém řízení naší země funguje:	Pearson Correlation	1	-,163**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	1879	1832
Pol. systém za komunistického režimu	Pearson Correlation	-,163**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	1832	1846

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Analyze-Correlate-Partial...

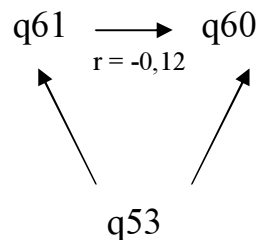
Correlations

Control Variables			Systém řízení naší země funguje:	Pol. systém za komunistického režimu	Levice - pravice
-none-(a)	Systém řízení naší země funguje:	Correlation	1,000	-,158	,188
		Significance (2-tailed)	.	,000	,000
		df	0	1712	1712
	Pol. systém za komunistického režimu	Correlation	-,158	1,000	-,589
		Significance (2-tailed)	,000	.	,000
		df	1712	0	1712
	Levice - pravice	Correlation	,188	-,589	1,000
		Significance (2-tailed)	,000	,000	.
		df	1712	1712	0
Levice - pravice	Systém řízení naší země funguje:	Correlation	1,000	-,059	
		Significance (2-tailed)	.	,014	
		df	0	1711	
	Pol. systém za komunistického režimu	Correlation	-,059	1,000	
		Significance (2-tailed)	,014	.	
		df	1711	0	

a Cells contain zero-order (Pearson) correlations.

Jelikož po zavedení testové proměnné (q53) se původní korelace výrazně snížila z $-0,16$ na $-0,06$, má levoprává orientace respondenta na původní vztah vliv.

O jaký se jedná model? Mohla by to být intervenující proměnná (viz obr.)

ale vzhledem k tomu, že korelace nezmezila úplně, půjde asi o upravený vztah. Zkontrolujeme tak, že si necháme udělat CROSSTABS třetího stupně q60 a q61, přičemž jako testovou proměnnou zavedeme kategorizovanou q53 (1-p). Nenecháme si udělat tabulku třídění, pouze korelace:

Symmetric Measures

L_P lev. x prav. kateg. (q53)		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
1 levice	Interval by Interval Pearson's R	-,313	,064	-5,121	,000 ^c
	Ordinal by Ordinal Spearman Correlation	-,334	,062	-5,519	,000 ^c
	N of Valid Cases	244			
2 střed	Interval by Interval Pearson's R	-,046	,033	-1,459	,145 ^c
	Ordinal by Ordinal Spearman Correlation	-,032	,033	-1,003	,316 ^c
	N of Valid Cases	987			
3 prav	Interval by Interval Pearson's R	,036	,044	,801	,423 ^c
	Ordinal by Ordinal Spearman Correlation	,076	,045	1,681	,093 ^c
	N of Valid Cases	488			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

c. Based on normal approximation.

Vidíme, že u levice se původní korelace dost zvýšila, zatímco u zbylých dvou kategorií je nízká, navíc s opačnými znaménky.

4.

V souboru evropských zemí `dmg-data.sav` spočítejte korelaci pro kojeneckou úmrtnost (**KOJEN_UM**) a plodností (**TFR= Total Fertility Rate**, průměrný počet dětí na ženu).

Očekávali bychom, že tam, kde je nízká kojenecká úmrtnost, (nízká kojenecká úmrtnost je chápána jako ukazatel dobré životní úrovně země), tam bude i nízká plodnost, neboť vyspělé země až dosud byly charakteristické nízkou plodností. Platí zjištěná korelace i pro východní a západní země (proměnná `z_v`)? Pokud ne, vysvětlete, jak je možné, že korelace nultého řádu byla jiná, než korelace prvního řádu?

Jsou rozdíly v korelacích mezi východem a západem statisticky významné? (Pozor, toto je pouze cvičný výpočet, který by ve skutečné analýze neměl být ze dvou důvodů proveden. **PROČ?**)

Řešení

Analyze-Correlate-Bivariate-Pearson

Correlations

		KOJEN_UM	TFR
KOJEN_UM	Pearson Correlation	1	-,079
	Sig. (2-tailed)	,	,656
	N	34	34
TFR	Pearson Correlation	-,079	1
	Sig. (2-tailed)	,656	,
	N	34	34

Nízká korelace nultého řádu, která není statisticky významná.

Analyze-Descriptive statistics-Crosstabs. suppress tables. Layer1 = `z_v...`

Statistics - Correlations

Correlations

Z_V			KOJEN_UM	TFR
1	KOJEN_UM	Pearson Correlation	1	-,423
		Sig. (2-tailed)	,	,090
		N	17	17
	TFR	Pearson Correlation	-,423	1
		Sig. (2-tailed)	,090	,
		N	17	17
2	KOJEN_UM	Pearson Correlation	1	,484*
		Sig. (2-tailed)	,	,049
		N	17	17
	TFR	Pearson Correlation	,484*	1
		Sig. (2-tailed)	,049	,
		N	17	17

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

V západních zemích je korelace záporná (čím vyšší kojenecká úmrtnost, tím nižší plodnost), ve východních zemích kladná (čím vyšší kojenecká úmrtnost, tím vyšší plodnost).

Rozdíl mezi korelací nultého řádu a korelacemi prvního řádu spočívá ve velké heterogenitě souboru. Jestliže polovina zemí má středně silnou a kladnou korelaci a druhá polovina zemí středně silnou zápornou, výsledná korelace se vyruší, takže je blízka nule (znaménko tam pak není podstatné).

Rozdíl v korelacích:

Výpočet statistické signifikance rozdílu mezi dvěma korelačními koeficienty

(viz J. Pallant, 2001:128)

Vzorec:

$$Z_{obs} = \frac{z_1 - z_2}{\sqrt{\frac{1}{N_1 - 3} + \frac{1}{N_2 - 3}}}$$

Ukázka výpočtu:

$r_1 = -0,423$ $z_1 = -0,454$ $N_1 = 17$

$r_2 = -0,484$ $z_2 = 0,530$ $N_2 = 17$

z_1	z_2	N_1	N_2
-0,454	0,53	17	17

čítatel ($z_1 - z_2$)	$(1/N_1 - 3) + 1/N_2 - 3$	jmenovatel	výsledek
-0,984	0,1429	0,3780	-2,60

Pokud je výsledek v intervalu $<-1,96; +1,96>$, je rozdíl v koeficientech **statisticky nevýznamný**.

Náš výsledek leží mimo tento interval, rozdíl je tedy statisticky signifikantní

Rozdíl vychází statisticky významný. Nelze brát výsledek vážně proto, že (1) nemáme výběrový soubor (data pocházejí z údajů za celou zemi) a (2) proto, že podmínkou je, že N nesmí být v ani jedné skupině menší než 20. A my máme 17.